

Vokalizacija hrvatskog stenografskog pisma

Ivana Meštrić, mag. oec.

Gospodarska škola Varaždin

Stručni rad

Sažetak

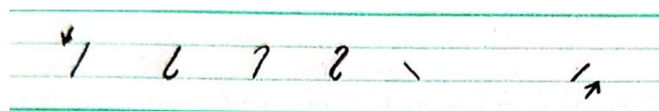
Stenografijom se postižu puno veće brzine u pisanju od pisanja latiničnim pismom, stoga ona zamjenjuje latinično pismo kod potrebe za brzim bilježenjem osobnih misli ili riječi drugih sugovornika. To se postiže upotrebom kraćih znakova za slova, simboličnim naznačivanjem vokala, kratkim suglasničkim skupovima te kraćenjem riječi, rečenica i tekstova. Važno je napomenuti da se suglasnici ispisuju, a samoglasnici se unutar riječi simbolički naznačuju, dok se na početku i na kraju riječi najčešće ispisuju. Učenje stenografskih znakova podijeljeno je u tematske cjeline te se u nastavku prikazuje vokalizacija za ukupno 12 znakova hrvatskog stenografskog pisma: T, B, G, M, R, A, P, K, C, V, D, E, odnosno pisanje riječi koje sadrže navedene znakove s naizmjeničnim redanjem suglasnik – samoglasnik – suglasnik prema Marijanu Pavlicu, autoru udžbenika Početnica hrvatske stenografije.

Gljučne riječi: stenografija, vokalizacija, znakovi, simbolizacija vokala

Znakovi za slova T, B, G, M, R, A

Znakovi za slova T, B, G, M su srednji znakovi, odnosno veličine su cijelog srednjeg prostora i pišu se silaznom putanjom (od gornje unutarnje crte do osnovne crte). Bitno je održavati kosinu pisanja – u čemu pomaže korištenje stenografskog podloška. Slovo R i slovo A su mali znakovi, odnosno veličine su polovice srednjeg prostora.

Slovo R također se piše silaznom putanjom, ali ima specifičnu, suprotnu kosinu od ostalih slova i na to je vrlo važno obratiti pažnju prilikom ispisivanja. Slovo A, kao i ostali samoglasnici, proizlazi iz uzlazne spojnice, odnosno piše se od osnovne crte uzlazno prema gore.

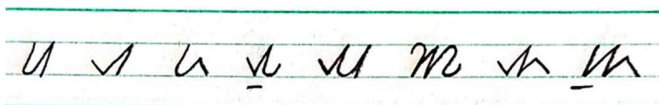

Slika 1: Stenografski znakovi za slova: T, B, G, M, R; A

Simbolizacija i ispisivanje vokala A

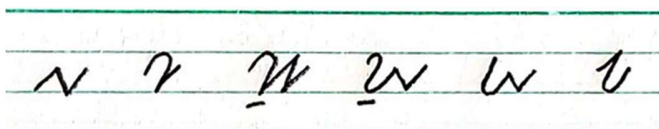
Vokal A se uvijek čita između dva posredno spojena suglasnika. Dakle, vokal A naznačuje se međusobnim spajanjem dvaju susjednih znakova. U primjeru riječi BAT (Slika 2.) vidljivo je da su znakovi B i T međusobno spojeni vokalom A koji je, u ovom slučaju, veličine cijelog srednjeg prostora. U slučaju da se vokal A nalazi ispred malog ili niskog znaka, veličina ispisa vokala A prilagodit će se tom znaku, što bi značilo da će vokal A biti veličine polovice srednjeg prostora ili manje.

U stenografiji ne postoje velika i mala slova. Međutim, ako se želi naglasiti veliko slovo u nekoj riječi, potrebno je podcrtati prvo slovo u toj riječi.

Slika 2: Simbolizacija vokala A: bat, rat, bar, Rab, rabat, gatam, ratar, Tatar

Na početku i na kraju riječi se vokal A ispisuje svojim stenografskim znakom uzlaznom putanjom, prilagođuje se idućem znaku i zauzima uvijek polovicu prostora.

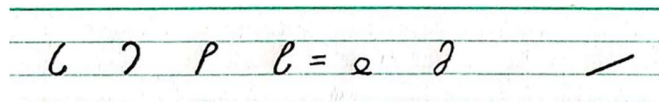
Slika 3: Vokal A na početku i na kraju riječi: ara, aga, Agata, Mara, bara, aba

Znakovi za slova P, K, C, V, D; E

Znakovi za slova P, K, C, V i D su srednji znakovi, odnosno veličine su cijelog srednjeg prostora te se ispisuju silaznom putanjom. Prilikom ispisivanja slova P vidljiva je sličnost sa slovom B, a isto tako postoji i sličnost između slova G i K, zbog čega je potrebno pažljivo ispisivati sva slova kako bi se kasnije mogao nedvosmisleno dešifrirati tekst. Potrebno je uvježbati ravnu liniju kod ispisivanja znakova za slova B i G, te zakrivljenu liniju kod ispisivanja slova P i K.

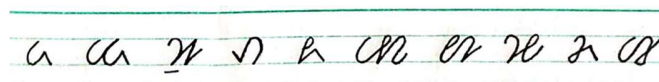
Znakovi za slova C i V imaju gornju petlju tako da se oni počinju ispisivati od sredine srednjeg prostora uzlaznom putanjom kreirajući petlju te ispisivanjem ravne linije silaznom putanjom kroz srednji prostor. Znak za slovo D sadrži donju petlju i ispisuje se silaznom putanjom kreirajući petlju u donjoj polovici srednjeg prostora. Znak za slovo E je mali znak ispisan uzlaznom putanjom (piše se od osnovne crte uzlazno prema gore).

Dakle, veličine je polovice srednjeg prostora, a razlika između vokala E i vokala A je u duljem, odnosno ukošenijem ispisivanju vokala E.

Slika 4: Stenografski znakovi za slova P, K, C, V, D; E

Na slici 4. vidljivo je da za slovo V postoje dva znaka: srednji i niski znak. Srednji znak se upotrebljava u riječima, a niski prilikom tvorbe suglasničkih skupova, sigla, a kasnije u kombinaciji na početku riječi, u sredini ili na kraju riječi.

Slika 5: Vokalizacija P, K, C, V, D; E: par, pa-par, Kata, rak, car, pacam, vaga, kava, dar, pada

Simbolizacija i ispisivanje vokala E

Vokal E se naznačuje duljim spajanjem dvaju znakova, odnosno prilikom ispisivanja vokala E rastežu se susjedni suglasnici. Kod ispisivanja srednjih znakova (veličine cijelog srednjeg prostora), vokal E je dvostruke dužine znaka za slovo E, a kod malih i niskih znakova uvijek je veličine znaka za slovo E, odnosno veličine polovice srednjeg prostora.

U primjeru riječi MED vidljivo je da su znakovi M i D međusobno spojeni vokalom E koji je, u ovom slučaju, veličine cijelog srednjeg prostora i rastegnut je u odnosu na vokal A.

Slika 6: Simbolizacija vokala E: med, derem, berem, pet, bedem, perem

Na početku i na kraju riječi se vokal E ispisuje svojim stenografskim znakom uzlaznom putanjom, prilagođuje se idućem znaku i zauzima uvijek polovicu prostora. Važno je da ispisivanje vokala E proizlazi iz simbolizacije, odnosno razvučenog pisanja.

Slika 7: Vokal E na početku i na kraju riječi: era, Ema, etapa, bake, tate, tebe

Zaključak

Za savladavanje osnova stenografije potrebna je svakodnevna vježba. Na početku je važno uvježbati pravilno ispisivanje znakova za slova. Preporučuje se svako slovo ispisati u više redaka, a nakon toga raditi kombinacije znakova za slova, npr. kombinacija znakova za slova B i P, kombinacija znakova za slova G i K, te kombinacija znakova za slova A i E kako bi se uvidjele razlike u ispisivanju i tako postigla preciznost u pisanju.

Nakon dobro uvježbane preciznosti i točnosti u ispisivanju znakova za gore prikazana slova, potrebno je ispisivati slovne kombinacije i riječi. Osim navedenih primjera, u nastavku se nalazi nekoliko ideja za vježbu gore prikazane vokalizacije:

1. vježba – znakovi za slova T, B, G, M, R, A: mama, tata, baba, rama, taraba, Tamara, Mata, Tara, baraba, Agata, rama, tama

2. vježba – znakovi za slova P, K, C, V, D, E: vam, para, rak, Rabac, kamata, vaga, kapar, radar, parada, pacam, mak, makar, pad, dama, makadam, bakar, dabar, patak, bacam, mamac, batac, kava, kapak.

Literatura:

Pavlic, M. (2004.) *Počelnica hrvatske stenografije*. Zagreb: Hrvatsko stenografsko društvo.